

**RAQAMLI TEXNALOGIYALARNING KUNDALIK
HAYOTIMIZDAGI O'RNI****Babakulov Bekzod Mamatkulovich***O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
Axborot tizimlari va texnologiyalari kafedrası assistant***Komilova Oydina Farhod qizi***O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
Axborot tizimlari va texnologiyalari 2-kurs talabasi***Quvondiqova Mahliyo G'iyosiddin qizi***Axborot tizimlari va texnologiyalari 2-kurs talabasi***Annotatsiya**

Ushbu maqolada texnologiyalarning bizning hayotimizda naqdar muhim ekanligini yoritib o'tamiz. Bugungi kundagi hayotimizni internetsiz tasavvur qila olmaymiz chunki internet hayotimizning ajralmas bir bo'lagiga aylandi desak adashmagan bo'lamiz. Raqamli texnologiyalar nafaqat hayotizga ta'lim, sanoat va aloqa sohalarigacha yetib bordi. Raqamli texnologiyalar rivojlangani sari inson hayoti yengillashib bormoqda jismoniy harakat kamayib aqlliyl mehnat yanada o'smoqda. Internet, mobil qurilmalar, sun'iy intellekt, raqamli ta'lim vositalari va raqamli iqtisodiyot kabi sohalarda juda keng qo'llanilmoqda.

Kalit so'z: raqamli texnologiyalar, internet, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kiberxavfsiz, masofaviy ta'lim, mobil ilovalar, raqamli iqtisodiyot, ijtimoiy tarmoqlar, innovatsiya, texnologik taraqqiyot.

XXI asr - raqamli texnologiyalar asri deb aytsak mubolag'a bo'lmaydi chunki Google, Apple, Microsoft kabi yirik texnologik kompaniyalar yaratayotgan investitsiyalar inson hayotini tubdan o'zgartirmoqda. Bugungi kunda internet, smartfon, sun'iy intellekt, bulutli xizmatlar va ijtimoiy tarmoqlarsiz kundalik faoliyatni tasavvur qilish qiyin. Raqamli texnologiyalar nafaqat aloqa vositasi, balki ta'lim, sog'liqni saqlash, savdo, bank tizimi va davlat boshqaruvida ham muhim o'rin egallamoqda. Kundalik hayotimizda oddiy misol sifatida onlayn to'lovlar, masofaviy ta'lim, elektron hukumat xizmatlari, internet-do'konlar va ijtimoiy tarmoqlarni keltirish mumkin. Masalan, Telegram va Instagram kabi platformalar insonlar o'rtasidagi muloqotni tezkor va qulay shaklga keltirdi. Shuningdek, onlayn xarid qilish imkonini beruvchi Amazon kabi platformalar savdo jarayonini soddalashtirib, vaqt va mablag'ni tejashga yordam bermoqda.

Raqamli texnologiyalar insonlarga keng imkoniyatlar yaratish bilan birga, yangi mas'uliyat va muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Axborot xavfsizligi, shaxsiy

ma'lumotlarni himoya qilish, internetga qaramlik kabi masalalar bugungi kunning dolzarb muammolaridan hisoblanadi. Shunday ekan, raqamli texnologiyalarning kundalik hayotimizga ta'sirini chuqur o'rganish va ularning ijobiy hamda salbiy jihatlarini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli texnologiyalarni amaliy jihatdan o'zlashtirish, jamiyat uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ta'lim tizimida raqamli ta'lim vositalarining keng qo'llanilishi, masofaviy ta'limning rivojlanishi o'quvchilarga va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Internetning keng tarqalishi esa ijtimoiy tarmoqlar orqali globallashuv jarayonini tezlashtirmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning yangi imkoniyatlar yaratishda paydo bo'layotgan muammolarini hal qilish, xususan, axborot xavfsizligi, ma'lumotlarni himoya qilish masalalarini yechish ham dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Ta'lim sohasida ham raqamli transformatsiya sezilarli natijalar bermoqda. Onlayn darslar, elektron kutubxonalar, masofaviy ta'lim platformalari orqali bilim olish imkoniyati kengaydi. Ayniqsa, pandemiya davrida raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining uzluksizligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Endilikda o'quvchilar va talabalar dunyoning nufuzli universitetlari tomonidan taqdim etilayotgan onlayn kurslardan foydalanish imkoniga ega bo'ldilar.

Sog'liqni saqlash tizimida ham raqamli texnologiyalar samaradorlikni oshirmoqda. Elektron tibbiy kartalar, masofaviy konsultatsiyalar (telemeditsina), sun'iy intellekt asosida tashxis qo'yish kabi imkoniyatlar bemorlar uchun qulaylik yaratmoqda. Shuningdek, "aqlli" qurilmalar inson salomatligini doimiy monitoring qilish imkonini bermoqda.

Biroq raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bilan birga ayrim muammolar ham yuzaga chiqmoqda. Kiberxavfsizlik, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, yolg'on axborot tarqalishi va internetga qaramlik kabi masalalar dolzarbligicha qolmoqda. Shuning uchun raqamli savodxonlikni oshirish, axborotdan ongli va mas'uliyatli foydalanish muhim vazifa hisoblanadi.

Ushbu asarda insoniyat taraqqiyoti uch bosqichda tahlil qilinadi: agrar, industrial va axborot jamiyati. Muallif axborot va bilim asosiy resursga aylanishini ta'kidlaydi. Raqamli texnologiyalar aynan axborot jamiyati shakllanishining asosiy omili sifatida ko'rsatiladi.

Bugungi kunda internet, mobil aloqa va sun'iy intellektning keng qo'llanilishi Toffler g'oyalarining amaliy tasdig'i bo'lib xizmat qiladi.[1] Mazkur asarda to'rtinchi sanoat inqilobi sharoitida raqamli texnologiyalarning iqtisodiyot va jamiyatga ta'siri yoritiladi. Sun'iy intellekt, robototexnika, "Internet of Things" va katta ma'lumotlar (Big Data) kundalik hayotimizni tubdan o'zgartirayotgani asoslab beriladi.

Shvab raqamli transformatsiya natijasida ish o'rinlari, ta'lim tizimi va boshqaruv mexanizmlarida jiddiy o'zgarishlar yuz berishini ta'kidlaydi.[2] Ushbu o'quv

qo'llanmada raqamli iqtisodiyot tushunchasi, elektron hukumat, elektron tijorat, blokcheyn texnologiyalari va raqamli moliya tizimi haqida batafsil ma'lumot berilgan.

Adabiyotda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi, "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi doirasidagi vazifalar va amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilingan. Bu manba milliy tajribani o'rganish nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega[3]Mazkur asarda axborotlashgan jamiyatning nazariy asoslari, axborot madaniyati va kommunikatsiya jarayonlari o'rganilgan. Muallif raqamli texnologiyalarning yoshlar dunyoqarashi, ta'lim jarayoni va ijtimoiy munosabatlarga ta'sirini tahlil qiladi.

Asarda shuningdek, axborot xavfsizligi va ma'naviy tahdidlar masalasi ham ko'rib chiqilgan bo'lib, bu raqamli davrning dolzarb muammolaridan biridir.[4]Ushbu monografiyada davlat boshqaruvi, ta'lim va biznes sohalarida raqamli transformatsiya jarayonlari yoritilgan. Muallif raqamli texnologiyalar samaradorlikni oshirish, shaffoflikni ta'minlash va xizmatlar sifatini yaxshilashdagi rolini asoslab beradi.Kitobda O'zbekistonda elektron hukumat tizimining rivojlanishi va raqamli xizmatlar kengayishi haqida aniq misollar keltirilgan. [5]

Xulosa: Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar asosida shuni aytish mumkinki, raqamli texnologiyalar bugungi kunda hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Internet, mobil qurilmalar, sun'iy intellekt, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli xizmatlar kundalik faoliyatimizni yengillashtirib, vaqt va imkoniyatlarni tejashga xizmat qilmoqda.Ta'lim sohasida masofaviy darslar va elektron resurslar bilim olish imkoniyatini kengaytirdi. Sog'liqni saqlash tizimida telemeditsina va elektron tibbiy kartalar qulaylik yaratdi. Iqtisodiyot va savdo sohasida esa onlayn to'lovlar, internet-do'konlar va elektron xizmatlar jarayonlarni tezlashtirdi.Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar rivoji axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va internetga qaramlik kabi muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Shuning uchun raqamli savodxonlikni oshirish va texnologiyalardan oqilona foydalanish muhim ahamiyatga ega. Xulosa qilib aytganda shuni aytishimiz mumkinki bugungi kunimizning har bir daqiqasini texnologiyalarsiz tassavur qilib bolmaydi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Toffler, A. (1980). *The Third Wave*.
2. Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*.
3. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. (2020). *Raqamli iqtisodiyot asoslari*.
4. Nazarov, Q. (2019). *Axborotlashgan jamiyat nazariyasi*.
5. Sodiqov, Sh. (2021). *Raqamli transformatsiya*.